

Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2010: 2

ROMANIT LEIRILLÄ

Opas seurakunnille romanileirien järjestämiseen

Kirkkohallitus

Helsinki 2010

Romanit leirillä. Opas seurakunnille romanileirien järjestämiseen
Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2010: 2

Toimittaja: Laura Koskelainen

Julkaisija: Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus / Romanit
ja kirkko -neuvottelukunta

Kansi ja taitto: DA Graphics Oy, Tanja Varonen

Painatus: Saarijärven Offset Oy, Saarijärvi 2010

Painos: 1 500 kpl

ISSN 1237-279X

ISBN 978-951-789-313-8 (nid.)

ISBN 978-951-789-314-5 (PDF)

SISÄLLYSLUETTELO

ESIPUHE.....	5
TIETOA ROMANEISTA.....	6
LEIRIEN HISTORIAA.....	9
LEIRIEN SUUNNITTELU.....	12
Miksi ja kenelle leirejä?.....	12
Leirit eri kohderyhmille.....	13
Leirin järjestäjäksi ryhtymisestä.....	14
Muistoja leireistä.....	16
LEIRIN VALMISTELU JA SUUNNITTELU.....	19
Leiripaikan valinta ja yhteistyö leirikeskukseen kanssa.....	21
Leiristä ilmoittaminen ja leirille ilmoittautuminen.....	22
Leirin kesto.....	23
Leirin ulkopuoliset vieraat.....	23
Leirin kustannukset ja leirimaksu.....	24
LEIRIN TOTEUTUS JA SISÄLTÖ.....	25
Saapuminen leirille.....	25
Leirin aloittaminen.....	25
Leirin ohjelman rakenne.....	26
Saunomisjärjestelyt.....	26

Hengellisyys leirillä	27
Rukous leirillä.....	29
Jumalanpalvelus ja ehtoollinen.....	29
Musiikki.....	30
Leirin lopettaminen	30
YHTEISTYÖTAHOJA JA LISÄTIETOJA.....	32
Romanikielisiä aineistoja.....	32
Kirkon romanityö.....	32
Romanitoimijoita	32
Lisätiedon lähteitä	33
LIITE 1: ESIMERKKEJÄ ROMANILEIRIEN OHJELMASTA	34
LIITE 2: TURVALLISUUSASIAKIRJA.....	43

Tämä opas on saanut alkunsa siitä, kun kirkossa on mietitty, miten seurakunnat voivat löytää ja kehittää yhteyttä romaneihin. Opas laajentaa vuonna 2005 ilmestyneen Romanit ja kirkko -oppaan sisältöä, jossa ei vielä käsitelty seurakunnan yksittäisiä toimintamuotoja eikä siten myöskään leiritoimintaa. Leirityö on kuitenkin sekä historiallisesti että nykyään kaikkein suosituin romanityön muoto. Oppaan avulla on mahdollista perehtyä romanileirien erityispiirteisiin.

Evankelis-luterilaisilla seurakunnilla on pitkä ja vahva leiriperinne, ja leireillä on merkittävä rooli seurakuntien työssä. Leirit irrottavat arjesta sekä tarjoavat osallistujille myönteisiä elämyksiä, mahdollisuuden yhteisöllisyyden kokemiseen ja hengelliseen syventymiseen.

Leirit ovat hyvä tilaisuus kohdata seurakunnan alueella asuvia romaneja. Yleensä seurakunnan työntekijät kohtaavat romaneja kirkollisissa toimituksissa, varsinkin hautajaisissa. Leirit tarjoavat mahdollisuuden tavata romaneja arkisissa tilanteissa. Leiri on työmuotona erityisen sovelias romanien tarpeisiin ja odotuksiin seurakuntaa kohtaan. Laaja kokemus leirityöstä on osoittanut, että leirien avulla seurakunta voi saavuttaa yhteyden romaneihin.

Idea tämän oppaan kirjoittamiseen syntyi, kun romanityöhön liittyvissä kirkollisissa tapaamisissa kysyttiin neuvoa ja tietoa leireihin liittyen. Tämä sai vastakaikua Romanit ja kirkko -neuvottelukunnassa, joka kokosi työryhmän valmistamaan oppaan. Työryhmään haluttiin mukaan sekä romaneja että seurakuntatyön edustajia, joilla on kokemusta leirityöstä.

Työryhmään Romanit ja kirkko -neuvottelukunta kutsui seuraavat henkilöt: Kyösti Florin Jyväskylästä, Mirikli Hedman Äänekoskelta, projektisihteeri Tuula Lindgren Salosta, diakoni Katja Nuuhkarinen Äänekoskelta, diakonisissa Anja Ollila Helsingistä, suunnittelija Helena Valentin Itä-Suomen läänin (nykyään Itä-Suomen aluehallintoviraston) romaniasiain neuvottelukunnasta Mikkelistä ja diakonisissa Auli Ylinaatu Raumalta. Työryhmän puheenjohtajana toimi kriminaalityön sihteeri Sami Puumala Kirkkohallituksesta ja oppaan toimittajana teologian maisteri Laura Koskelainen.

Helsingissä 15.2.2010

Oppaan valmistelutyöryhmä

Suomessa asuu noin 10 000 romania. Tarkkoja väestötietoihin perustuvia lukuja ei ole mahdollista esittää, sillä etnisten taustojen rekisteröiminen on laitonta. Romanit asuvat pääsääntöisesti kasvukeskuksissa. Valtaosa heistä asuu Etelä-Suomessa ja Uudellamaalla. Länsi-Suomessa romaneja asuu kasvukeskuksissa muun muassa Kauha-joen, Jyväskylän ja Äänekosken alueella. Myös Itä- ja Pohjois-Suomessa romanit asuvat pääosin kaupungeissa, kuten Mikkelissä, Iisalmissa, Savonlinnassa, Kiteellä ja Kajaanissa.

Valtakunnallisella tasolla toimii useita viranomaisia ja järjestöjä, jotka pyrkivät parantamaan romanien asemaa. Sosiaali- ja terveystieteiden yhdeydessä toimii romaniasiain neuvottelukunta (RONK). Sen tehtävänä on toimia romanien ja viranomaisten yhteistyötelimenä. Romani-asiain neuvottelukunta ja alueelliset romaniasiain neuvottelukunnat ovat valtioneuvoston asettamia. Opetushallituksen alaisuudessa toimii romaniväestön koulutustiimi, jonka tehtävänä on parantaa romanilasten asemaa koulumaailmassa.

Suomen romanijärjestöjen keskusliittona toimii Suomen romanifoorumi, Fintiko Romano Forum (FRF), jolla on tällä hetkellä 13 jäsenjärjestöä. FRF toimii jäsenjärjestöjensä edunvalvojana, välittää tietoja romaneista sekä rakentaa romanien välistä yhteistyötä niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Hengellisistä romanijärjestöistä vanhin on Romano Missio, joka pyrkii auttamaan romaneja hengellisten asioiden lisäksi myös sosiaalisissa ongelmissa. Toinen valtakunnallinen kristillinen romanityön järjestö on vapaiden suuntien parissa toimiva Elämä ja Valo ry.

Romanit kuuluvat pääosin Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Kirkon tarjoamat toimitukset ovat romaneille tärkeitä. Romanit osallistuvat seurakuntien toimintaan useimmiten hautajaisten kautta. Osa romaneista

käy aktiivisesti vapaiden suuntien järjestämissä hengellisissä tilaisuuksissa. Moni romani on löytänyt hengellisen kodin helluntaiseurakunnasta. Romanityötä tekevän seurakunnan työntekijän on sen vuoksi hyvä solmia kontakteja vapaita suuntia edustaviin seurakuntiin. Seurakunnissa romanityö on annettu usein yhden työntekijän työalaksi, minkä vuoksi on hyvä pyrkiä muodostamaan useiden kristillisten suuntien edustajista koostuva romanityön tiimi.

Romanien ja kirkon välisten yhteyksien hoitamista varten Kirkkohallituksessa toimii Romanit ja kirkko -neuvottelukunta (Romaseele ta hangari -rakkiboskothaan). Se jatkaa vuonna 1994 perustetun Romaniasiain työryhmän ja myöhemmän Romanit ja kirkko -työryhmän työtä. Aloite yhteistyöhön tuli alunperin romaneilta. Työryhmän perustamisen taustalla oli näkemys siitä, että kirkon ja romanien oli hyvä olla läheisemmässä yhteydessä toisiinsa, jotta ehkäistäisiin rasismia. Myös silloinen arkkipiispa John Vikström oli kiinnittänyt huomiota rasismiin kasvuun ja esittänyt asiasta julkisen vetoamuksen. Työryhmä oli tiettävästi ensimmäinen laatuun Euroopan protestanttisissa kirkoissa.

Romanit ja kirkko -neuvottelukunta on asiantuntijaelin, jonka tehtävänä on ylläpitää ja kehittää romanien ja Suomen evankelis-luterilaisen kirkon yhteisiä kysymyksiä sekä osallistua kirkkojen kansainvälisessä yhteydessä käytävään keskusteluun romaneja koskevista kysymyksistä. Neuvottelukunnan jäsenistä puolet on romaneja. Neuvottelukunta tukee seurakuntien työtä romanien parissa, kirkkohallitusta yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa sekä romanien ja heidän parissaan toimivien yhteistyötä. Neuvottelukunta voi myös tukea tarvittavia hankkeita ja materiaalituotantoa. Tehtävänä on myös seurata kansainvälistä ja ekumeenista keskustelua romanien asemasta sekä antaa kirkkohallitukselle aloitteita ja esityksiä.

Aiemmat kirkon romaniasiain työryhmät ja nykyisin neuvottelukunta ovat olleet järjestämässä romanikielisiä jumalanpalveluksia sekä edistäneet romanikielisten virsien, raamatuntekstien ja katekismuksen käännöstyötä. Kirkon romanityö on ollut näkyvästi esillä Kirkkopäivillä. Neuvottelukunta on myös järjestänyt kahdet valtakunnalliset Romanit ja kirkko -neuvottelupäivät. Kansainvälistä yhteistyötä tehdään erityisesti Euroopan kirkkojen konferenssin (CEC), Euroopan kirkkojen siirtolaiskomission (CCME) ja Eurodiaconian kanssa.

Kirkon romanityön kehittämisen tueksi on julkaistu Romanit ja kirkko-oppaat vuosina 1999 ja 2005. Viimeisimmän oppaan avulla on pyritty tukemaan seurakuntia kehittämään yhteyttä ja yhteistyötä romanien kanssa. Tavoitteena on, että romanit osallistuvat nykyistä enemmän seurakuntien toimintaan, myös sen suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppaassa käsitellään myös romaniväestön historiaa, romanien koulutustilannetta, lainsäädäntöä ja nykypäivän romanelämää.

Kirkon romanityön kehittämiseksi antaa pontta yhdenvertaisuuslaki, jossa viranomaisille on annettu velvoite edistää yhdenvertaisuutta kaikessa toiminnassaan. Yhdenvertaisuuslain mukaisesti myös evankelis-luterilaisen kirkon tulee edistää yhdenvertaisuutta tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. Kirkon tulee myös vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan yhdenvertaisuuden edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Erityisesti kirkon tulee muuttaa niitä olosuhteita, jotka estävät yhdenvertaisuuden toteutumista. Lain henki on se, että julkinen valta on veloitettu oma-aloitteisesti ryhtyä toimiin, joilla vahvistetaan vähemmistöjen tasavertaista osallisuutta.

Ensimmäisten romaneille tarkoitettujen leirien taustalla oli kirkottamisperinne, joka alkoi 1920-luvulla irtolaislain ohjaamana. Silloin kiertäviä romaneja koottiin yhteen ja heille pidettiin rippikoulua. Romaneja yritettiin siten saada kirkon ja koko yhteiskunnan virallisesti rekisteröidyiksi jäseniksi. Uusi vaihe alkoi 1950-luvulla, jolloin useat eri kirkkokuntien seurakunnat alkoivat järjestää leirejä romaneille. Leirejä ovat järjestäneet luterilaiset, baptisti-, vapaa- ja helluntaiseurakunnat. Leirejä on pidetty niissä yksittäisissä seurakunnissa, joissa on ollut romaneista kiinnostuneita työntekijöitä ja leireistä kiinnostuneita romaneja. Työ on syntynyt pitkälti yksittäisten työntekijöiden ja paikkakunnan romanien yhteistyönä. Esimerkiksi Keski-Suomessa baptistiseurakunnat aloittivat romanityön 1950-luvulla, jolloin järjestettiin leirejä Vihtavuorella. Leireistä syntyneen työn pohjalta baptistiseurakunnan piirissä perustettiin vuonna 1964 Vapaa Romanilähetys ry. Nykyään yhdistys on nimeltään Elämä ja Valo ry. Yhdistys tekee lähetystyötä sekä julkaisee Elämä ja Valo -lehteä ja järjestää hengellisiä telttatapahtumia kesäisin. Helluntaiseurakunnissa romanityö alkoi 1970-luvulla. Esimerkiksi Helsingin Saalem-seurakunta käynnisti romanityön vuonna 1979.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko on ollut mukana järjestämässä romaneille suunnattuja leirejä ja leiripäiviä 1960-luvun alusta alkaen. Romaneille suunnattu leiritoiminta kehittyi samoihin aikoihin muidenkin leirien, kuten rippileirien, yleistyessä. Yhtenä edellytyksenä oli leirikeskükien valmistuminen. Leirien järjestämisessä oli alkuvuosina mukana Mustalaislähetys, nykyiseltä nimeltään Romano Missio. Ensimmäinen perheleiri pidettiin Jyväskylän rovastikunnan alueella. Mustalaislähetysten toiminnanjohtajana 1960-luvulla toiminut Veikko Piirainen oli mukana Jyväskylän maalaiskunnan Vertaalan kylässä pidetyllä leirillä vuonna 1963.

Hän kertoo kokemuksistaan Mustalaislähetys Ry:n julkaisemassa kirjassa ”Vertaalan mustalaisleiri”.

Vertaalan mustalaisleiri, viralliselta nimeltään ”Romanien kesäpäivät”, pidettiin kesäkuun loppupuolella. Osallistujia oli 52. Suurin osa ohjelmasta oli hengellistä, mutta leiriläisiä opastettiin myös talouden- ja terveydenhoidossa ja vaatehuollossa. Myös yhteiskunnallisista asioista, kuten työelämästä, asunnoista, veroista ja koulunkäynnistä, annettiin tietoa. Leirillä pidettyjen esitelmien aiheita olivat esimerkiksi: ”Puhtaus on puoli ruokaa”, ”Tie pelastukseen”, ”Mustalaislähetysten työ ja tarkoitus”, ”Mitä yhteiskunta antaa jäsenilleen?” sekä ”Seurakunta”. Leirin yhteydessä pidettiin myös rippikoulu, jonka jälkeen konfirmoitiin 12 romanina. Piiraisen kirjan loppuun on koottu ohjeita leirien pitäjille. Piirainen korosti, että leirit tulisi pitää kytköksissä seurakuntien muuhun toimintaan, jolloin joku työntekijöistä olisi koko ajan mukana.

Romanien ja seurakuntien yhteyden välineinä leirit ovat kehittyneet eri puolella maata eri tavoin. Yleensä leirit ovat olleet perheleirejä, mutta paikkakunnan tilanteen vaatiessa leirillä on pidetty myös rippikoulu. Leirityö romanityön muotona ei ole ollut systemaattista eikä hiippakunnista johdettua. Leirien ja koko romanityön jatkuvuus on ollut epävarmaa esimerkiksi romanityöstä vastaavan työsuhteen päättyessä.

Keski-Suomen lisäksi Lahdessa pidettiin ensimmäiset romanileirit 1960-luvun puolivälissä. Muun muassa Raumalla, Kauhajoella, Ilmajoen ja Jalasjärven rovastikunnissa, Tampereella, Iitissä, Mikkelissä, Savonlinnassa, Joensuussa, Nurmeksen rovastikunnassa ja Kajaanissa romanileirejä on pidetty 1970-luvulta lähtien. Useilla leireillä pidettiin myös rippikoulu. Monilla paikkakunnilla leireistä tuli jokavuotinen perinne.

Useissa eteläsuomalaisissa seurakunnissa leirejä alettiin järjestää 1980-luvulla. Esimerkiksi Helsingin seurakuntayhtymä järjesti ensimmäiset romanileirit 1980-luvun puolessa välissä. Mukana on ollut aina myös joku helsinkiläinen seurakunta. Nyt eläkkeellä oleva diakoniasihtööri Riitta Korhonen muistelee:

”Eräs asiakaskäyneiltä tuttu romanimies pyysi, että järjestäisin leirin. Miehellä oli mielessä, että leirille tulisi hänen sukunsa, mutta halusin, että leiri on avoin kaikille romaneille, ja niin tapahtui. Leirin suunnittelussa otin yhteyttä myös Romano Missioon, josta

tuli yksi työntekijä mukaan. Ensimmäisellä leirillä järjestäjät kokivat yllätyksen, kun leiriläisten sukulaisia tuli paikalle. Seuraavilla leireillä tämä asia oli ratkaistu niin, että leirillä oli vierailupäivä erikseen ja ruokailusta tuli vierailijoille maksullinen.”

Espoossa pidettiin ensimmäiset romanileirit 1980-luvun alkupuolella. Kaksi ensimmäistä leiriä olivat perheleirin ja rippileirin yhdistelmiä. Rippikoulu jäi myöhemmin pois, sillä romanit menivät tavallisiin rippikouluihin. Sen jälkeen ne olivat perheleirejä. Myös Vantaalla leirejä on pidetty 1980-luvulta lähtien. Vantaan seurakuntien yhteinen diakoniatyö järjestää leirejä vuosittain.

Romano Missio oli hyvin aktiivisesti mukana leirien järjestämisessä 1990-luvulla. Yhdistyksessä oli tuolloin työntekijä, joka tarjosi työpanostaan eri seurakuntien leirien järjestämiseen. Nykyään seurakunnat käyttävät enemmän omia kontaktiverkostojaan.

Miksi ja kenelle leirejä?

Leirien järjestäminen on kirkon hengellistä ja sosiaalista työtä. Hengellisen ohjelman järjestämisestä löytyy lisätietoa luvussa “Leirin toteutus ja sisältö”. Leirit soveltuvat ihmisten tukemiseen kenties paremmin kuin mikään muu seurakunnan työmuoto. Seurakunnat voivat tukea leireillä myös yhteiskunnallisista muutoksista selviämistä. Aiemmin samassa asunnossa tai pihapiirissä asuneet romaniperheet asuvat nykyään erillään ja usein kaukana toisistaan. Yhteisöllisyys on muutoksen myötä murentunut. Leirit ovat yksi tapa vahvistaa yhteisöllisyyttä ja samalla siirtää kulttuuriperinnettä. Leirien keskusteluissa voidaan myös tukea vanhemmuutta.

Koko perheen useamman sukupolven leiri on suositeltavin leirimuoto. Perheleirit voivat kaventaa sukupolvien välistä kuilua. Vanhemmat ihmiset voivat kertoa nuorille, millaista elämä oli entisaikaan. Leirin aikana voi olla omaa ohjelmaa eri ikäisille osallistujille. Jos paikkakunnalla on mahdollisuus järjestää vain yksi leiri, perheleiri on suositeltavin vaihtoehto.

Jos seurakunnassa ei tehdä romanityötä lainkaan tai ei järjestetä leirejä, seurakunnan jäsenen on mahdollisuus ehdottaa työmuodon aloittamista. Asiasta voi keskustella seurakunnan työntekijän tai seurakunnan luottamushenkilön kanssa. Seurakuntaneuvoston jäsen voi viedä aloitteen myös seurakuntaneuvostoon. Seurakunnassa tehdyt hallinnolliset päätökset ovat julkisia. Seurakuntalaisen on myös mahdollista nähdä seurakuntaneuvoston päätökset sekä niiden perustelu. Tavallisimmin työmuotojen aloittaminen tapahtuu kuitenkin seurakunnan työyhteisön toimesta. Aloitteen voi tehdä seurakunnan diakoniatyöntekijälle, papille tai kirkkoherralle. Jos seurakunta ei ole valmis romanityöhön itsekseen, siitä voi tulla myös laajempaan yhteistyöhön perustuvaa toimintaa, esimerkiksi rovastikunnallisena yhteistyönä.

Leirit eri kohderyhmille

Eri leirityypit palvelevat eri tarkoituksia. Useita sukupolvia kokoavat leirit vahvistavat yhteisöllisyyttä. Kun leirillä on useita perheitä monessa sukupolvessa mukana, romanien kulttuuriset tavat tulevat hyvin esille. Riippuen paikallisesta ja alueellisesta tilanteesta voidaan leiri järjestää myös tietyille kohderyhmälle. Esimerkiksi miestenleirit, joissa on eri ikäisiä osallistujia, antavat miehille tilaisuuden puhua sellaisista asioista, joista ei ehkä ole aiemmin ollut mahdollisuutta puhua. Samoin myös naisten, nuorten ja nuorten äitien leirit mahdollistavat osallistujien elämäntilanteen huomioimisen ja elämänvaiheeseen liittyvissä haasteissa tukemisen. Tällaisilla leireillä voi olla yhteistyökumppanina myös seurakunnan alueella tai lähiseudulla toimiva kyseisen kohderyhmän hyväksi työskentelevä romaniprojekti. Miesten ja nuorten leirien järjestämiseen osallistunut Kyösti Florin muistelee:

“Eräällä miestenleirillä 50 miestä puhui yhden päivän ajan lasten kasvattamisesta, varsinkin isän ja pojan välisestä suhteesta. Myös vanhemmuus, voimaantuminen ja ihmisenä kasvaminen ovat olleet kiinnostavia aiheita. Toisella nuorten leirillä aiheena olivat puolestaan arvot: työ, koulutus, perhe ja tasapainoinen Jumalasuhte. Nämä ovat niitä asioista, joista tällä hetkellä ihmiset ovat kiinnostuneita.”

Jos seurakunnassa ei ole aiemmin pidetty leirejä romaneille, on hyvä järjestää useita sukupolvia kokoava leiri. Tämä on suositeltavaa varsinkin, jos resursseja leirin järjestämiseen on niukasti. Mikäli resursseja on enemmän, kaikille yhteisen leirin lisäksi on mahdollista järjestää leiri myös rajatummalle kohderyhmälle. Näiden ei tarvitse olla toisiaan poissulkevia, sillä kaikille yhteisellä leirillä voidaan järjestää eri ikäisille omaa ohjelmaansa. Seurakunnan eri työmuotojen, kuten aikuis-, perhe-, nuoriso-, lapsi-, diakonia- ja pyhäkoulutyön työntekijöitä voi olla silloin mukana.

Erillisen romanileirin lisäksi seurakunta voi rohkaista alueella asuvia romaneja osallistumaan muille seurakunnan leireille. Vähemmistöryhmän jäsenille osallistuminen enemmistöryhmän kanssa samalle leirille voi olla vahvistavaa. On myös tilanteita, jolloin esimerkiksi omaan elämäntilanteeseen liittyviä kysymyksiä voi käsitellä paremmin enemmistöryhmään

kuuluvien parissa. Tämä voi olla myös enemmistökulttuurin jäsenille raskastuttavaa. Hyviä kokemuksia on esimerkiksi vanhusten leireistä. Perhe- tai parisuhdeleirit voivat olla myös antoisia. Leirien lisäksi seurakunnat voivat järjestää myös romanien kanssa yhteistyössä kauneimmat joululaulut-tilaisuuden tai jumalanpalveluksen. Joissain seurakunnissa järjestetään romaneille joulujuhla. Tällöinkin on tärkeää huomioida oman paikkakunnan romanien tilanne ja tarpeet.

Leirin järjestäjäksi ryhtymisestä

Romanityön tulisi olla koko seurakunnan tehtävä. Ensisijainen vastuu on silti hyvä olla yhdellä työntekijällä. Yleensä vastuu on diakoniatyöntekijällä, mutta vastuussa voi olla myös pappi tai työn painotuksista riippuen nuorisotyöntekijä. Tärkeintä on, että tämä työntekijä ei jää yksin, vaan hänellä on työyhteisön tuki. On toivottavaa, että romanityötä tehdään seurakunnassa yhdessä, vaikka väljämuotoisessa tiimissä, johon kuuluu ainakin diakoniatyöntekijä ja pappi. Diakoniatyöntekijällä ja papilla voi olla työssään jo yhteyksiä romaneihin esimerkiksi kirkollisten toimitusten tai diakoniavastaanoton kautta. Romanityöstä vastaavalla tulee olla kontaktiverkosto paikkakunnan romaneihin. Sen muodostumisessa romanit voivat itse auttaa parhaimmin.

Mikäli seurakunnassa on halua järjestää romanileiri mutta kontakteja romaneihin ei ole, neuvoa voi kysyä alueellisesta romaniasiain neuvottelukunnasta. Sieltä löytyy tarkempaa tietoa alueella asuvista romaneista ja mahdollisesti myös sopivia yhteistyökumppaneita leirien pitämiseen. Alueellisen romaniasiain neuvottelukunnan työntekijä voi olla ehkä mukana leiriä suunnittelevassa työryhmässä. Romanien keskuudesta on mahdollista löytää myös vastuunkantajia itse leirityöhön.

Vaikka romanityöstä vastaakin vain yksi työntekijä, on hyvä, että leirilä on mukana myös muita seurakunnan työntekijöitä. Yhteistyö seurakunnan eri työntekijöiden ja romanien kanssa on tärkeää. Päävastuussa olevan seurakunnan työntekijän tulee olla paikalla koko leirin ajan. Tämä on myös välttämätöntä kaikkia leirejä koskevien turvallisuussäädösten vuoksi. Turvallisuusvastuuta ei voi delegoida muille. Muiden ohjelmavastuussa olevien seurakunnan työntekijöiden on hyvä olla paikalla mahdollisimman

paljon, jotta kontakti ja vuorovaikutus ehtivät syntyä. Toivottavaa on, että myös he ovat paikalla koko leirin ajan. Samalla he tutustuvat luontevasti romanikulttuuriin ja uusiin ihmisiin.

Seurakunnan ei tarvitse olla yksin vastuussa romanileirin järjestämisessä. Useita leirejä on järjestetty rovastikunnallisesti. Mukaan voi ottaa myös kunnan, järjestöjen sekä erilaisten projektien tai alueellisen romaniasiain neuvottelukunnan työntekijöitä. Eräällä leirillä oli ollut mukana poliisi. Hänellä oli siellä ”kyselytunti”. Myös kunnan sosiaali- tai perheyöntekijä voi nähdä leirillä eri puolia romanien elämästä.

Länsi-Suomen alueellinen Julia-projekti Salossa on järjestänyt useita leirejä eri seurakuntien kanssa. Projektin tarkoituksena on kehittää alueellista tiedotustoimintaa, joka lisäisi romaninaisten sekä heidän perheidensä hyvinvointia ja ehkäisisi syrjäytymistä. Projektin tavoitteena on saada romanit itse sitoutumaan oman elämänsä hallintaan, peruskoulutukseen, ammatilliseen koulutautumiseen sekä muihin yhteiskunnan suomiin mahdollisuuksiin.

Leirille voi tulla ihmisiä, joita seurakunnan työntekijä ei muuten kohtaa. Leirillä onkin mahdollisuus seurakuntatyöhön hieman toisesta näkökulmasta. Yhteistyö tuo leiriä suunnitteleville ja järjestäville tunteen, että kyseessä on ”meidän leirimme”. Romaneille on tärkeää olla mukana leirin järjestämisessä eikä vaan osallistujina. Leirityö edellyttää kaikilta vastuunkantoa ja sopeutumista yllättäviin tilanteisiin. Vaikka leirillä vastuuta onkin jaettu usealle työntekijälle, päävastuu on kuitenkin sidottu yhden työntekijän virkaan. Virkaan sidottuna turvataan romanityön jatkuvuus laajemminkin.

Leiriä ensimmäistä kertaa järjestävällä voi olla kysymyksiä romanikulttuuriin liittyen. Asioista kannattaa ottaa selvää etukäteen. Romaneilta kannattaa myös kysyä suoraan, kuinka toimia. Leirin järjestäjän kannattaa olla avoin ja muistaa, että romanikulttuuri ei velvoita pääväestöä noudattamaan niitä sääntöjä, joita romanien tulee noudattaa. On eri tapoja osoittaa ymmärrystä romanikulttuuria kohtaan. Esimerkiksi pukeutuminen leirillä on yksi tapa viestittää kunnioitusta. Vastuullinen työntekijä pitää huolta omasta ja leirillä vierailevien asiallisesta pukeutumisesta aivan kuten muissakin seurakunnan tapahtumissa.

Muistoja leireistä

”Leiripäivät ja leirit ovat aina olleet vuoden tai ainakin kesän kohokohtia. Yhdellä leirillä aamuhartauden yhteydessä nostettiin Suomen lippu salkoon ja päivän mittaan saimme hiljentyä Jumalan sanan äärelle. Saimme tietoa ajankohtaisista asioista, söimme hyvin, saunoimme, lapset puuhastelivat omissa ohjelmissaan ohjaajiensa kanssa. Kaikki osallistuivat yhdessä luonto- ja tehtäväpoluille ratkomaan arvoituksia satujen prinsessoista, mäntyjen vuosirenkaiden viesteistä kuin myös auton männän tiivisteestä ja sen käyttötarkoituksesta.

Äänentoistolaitteiden ansioista monet saivat kuulla leiriläisten taidokkaita ja koskettavia karaoke-esityksiä. Musiikki olikin aina merkittävässä osassa leirin ohjelmistossa.

Iltanuotiolla nousi mieleen vuosien takaisia leirikokemuksia ja ystäviä, joita muistelimme yhdessä. Nuotiotarinoiden ja musiikin lomassa käristimme makkaraa. Mieleeni on jäänyt pieni Santeri-poika, joka puristi kädessään itse paistamaansa ja sinapilla kuorruttamaansa makkaraa. Hän oli juuri haukkaamassa siitä, kun taivaan rannalta kaarsi uljas valkosiipinen lokki. Santeri jäi hämmentyneenä tuijottamaan tyhjää kättään ja kutsumatonta vierasta, joka jo lensi pois makkarasaaliineen.

Joinakin vuosina meillä oli viimeisenä leiri-iltana tapana kokoontua Pyhän Ristin kirkkoon ehtoollismessuun. Ehtoollisyhteys, yhteisen leivän ja viinin jakaminen matkaevääksi uudisti ja antoi voimia jatkaa taas oman elämänsä matkaa. Olemmehan vaeltamassa saman Jumalan taivaan alla kohti yhteistä päämäärää. Tällä matkalla tuemme ja rohkaisemme toinen toisiamme.

Minulle on vuosien mittaan noussut tunne, että olen saanut olla etuoikeutetussa asemassa. Työkuvaani on kuulunut romanien parissa tehtävä työ 30 vuoden ajan. Leirit on toteutettu vastavuoroisuuden periaatteella yhdessä ja yhteistyössä: rukoillen, suunnitellen ja toteuttaen. Keskinäinen luottamus ja toinen toisensa kunnioittaminen ovat mahdollistaneet yhteyden, jossa on ollut ilo toimia.”

Diakonissa Auli Ylinaatu, Rauma

”Osallistuin ensimmäiselle romanileirilleni kesällä 2003. Sain leiriä varten opastusta esimieheltäni, jolla oli romanileireistä pidempi kokemus. Suunnittelin leirin erään romanipariskunnan kanssa. He olivat mukana myös leirin toteutuksessa.

Ensimmäinen romanileirini oli mieleenpainuva. Se on edelleen yksi parhaista leirikokemuksista työsarallani. En tuntenut leiriläisiäni, joten välillä menivät mustat hameet ihan sekaisin, että kuka kukin on. En myöskään tuntenut kulttuuria, mutta leirin kuluessa huomasin miten toimitaan.

Oli mielenkiintoista nähdä romanikulttuuria ikään kuin ”sisältäpäin”. Suuren osan leiristä olin ainut pääväestön edustaja, joka oli mukana. Leirin päätyttyä minulla oli tunne kuin olisin ollut ulkomailla, aivan eri kulttuurin piirissä, vaikka kuitenkin olin ollut Suomessa Sipulin leirikeskuksessa Kirkkonummen Masalassa.”

*Diakonissa **Anja Ollila**, Helsingin seurakuntayhtymä*

”Leirien suunnittelu on tapahtunut yhdessä kahden romanin kanssa. Silti oman jännityksensä leiriin tuo kulttuuristen tapojen kohtaaminen. Onneksi meille seurakunnan työntekijöille annetaan anteeksi kömmähdykset. Opimme välttämään niitä vain työtä tekemällä ja tapoja oppimalla. Emmekä tässä asiassa koskaan tule kokonaan valmiiksi, mutta se ei liene täysin tarkoituskaan.

Yleisimmäksi leiriväkeä hiljaiseksi vetäväksi asiaksi olen huomannut perhekäsitteen. Jos leirillä on tullut pyydettyä leiriläisiä esittäytymään perhekunnittain, on esittely jäänyt tapahtumatta. Romanit eivät ole halunneet kulttuurillisista syistä johtuen esitellä perhettään meille pääväestöläisille tyypilliseen tapaan. Leiriläisten joukosta on tuolloisena hetkenä joku hienovaraisesti vihjannut kuinka esittelyn tulee tapahtua. Tuolloin leiriläiset esiteltiin nimeltä satunnaisessa järjestyksessä. Sama tilanne on syntynyt leirillä kun ruokailua aloitettaessa on kajautettu ilmoille, että naiset voivat hakea ruoan ensin ja miehet seuraavat perässä. Romanien ruokailujärjestys määräytyy romanien oman hiljaisen tiedon mukaan. Kulttuurisesti miehet ja etenkin heistä vanhemmat ruokailevat ensin ja naiset vasta seuraavina.”

*Diakoni **Katja Nuuhkarinen**, Äänekoski*

”Osallistuin ensimmäiselle leirilleni ystävieni houkuttelemana. Olen ollut rippikoulun jälkeen myös seurakunnan isostoiminnassa. Leirimme Äänekoskella avataan lipunnostolla, johon kaikki leiriläiset kokoontuvat leirin alussa. Leiri siunataan ja julistetaan alkavaksi.

Pelaaminen yhdessä on hauskaa. Leireillä kilpailuhenki on kovaa. Hauskinta on kun nuoret ja vanhat kilpailevat yhdessä. Ne ovat yhdistäviä ja mieltä lämmittäviä hetkiä. Mieleeni on jäänyt, kun vanhat ja nuoret naiset kilpailivat lusikkaviestiä kahdessa ryhmässä. Laitoimme lusikat suuhun ja lusikkaan laitettiin kevyt pallo, jonka kanssa juostiin pieni kierros ja luovutettiin pallo seuraavalle. Kumpikin ryhmä aloitti yhtä aikaa, nopeampi ryhmä voittaisi. Katsoin miten nopeasti vanhat naiset kuljettivat palloa lusikan kanssa. Alkoi jännittää, sillä minulla on yleensä tapana kompuroida ja kaatuilla joka mutkassa. Ajattelin että en selviä, nolottaa kun vanhat akat juoksevat täydessä vauhdissa eivätkä kaatuile vaan pitävät hauskaa. Sitten tuli minun vuoroni, ja olin ihan varma että kaadun. Samassa kun katsoin eteeni näin, että parini kaatui suorilta jaloiltaan. Oli helpotus, kun en kaatunutkaan. Muistaakseni meidän ryhmämme voittikin vielä, mikä oli aivan uskomatonta.

Toinen mieleen nouseva asia on leirin naisten kesken pelattava yleistietovisa. Siinä kilpailee kaksi ryhmää. Tämä kilpailu yleensä johtaa siihen, että joku vanhemmista naisista alkaa kertoa tarinaa vastauksesta. He alkavat muistella, että kun oltiin siellä ja siellä ja yhdessä mentiin ja kaikilla oli sopu ja mukavaa, vaikka oli köyhää, mutta silti ihmisillä riitti yhteistä aikaa toisilleen sekä huolenpitoa jokaista kohtaan. Leirillä olevat nuoret rakastavat kuunnella vanhojen ihmisten tarinoita.

Tietenkin sitten makkaran sekä letun paisto saunan jälkeen kruunaa aina illanvieton. Tuona aikana yleensä tarinointi jatkuu sekä saatetaan laulaa hengellisiä lauluja.”

Mirikli Hedman, Äänekoski

LEIRIN VALMISTELU JA SUUNNITTELU

Leirien valmistelu voi edetä esimerkiksi seuraavasti:

1. Suunnitteluryhmän kokoaminen

Vastuuhenkilö kokoaa suunnitteluryhmän, jossa on mukana myös romaneja. Vastuuhenkilö on myös turvallisuusvastaava.

2. Leirin tavoitteen ja kohderyhmän määrittely

Mihin leirillä pyritään? Onko paikkakunnan romaneilla erityishaasteita? Keille leiri kohdennetaan? Onko kyseessä perheleiri vai rajatummalle joukolle, kuten miehille, nuorille tai naisille, suunnattu leiri?

3. Tarvittavien resurssien kartoittaminen

Kun tiedetään leirin reunaehdot, on hyvä miettiä budjettia. Osa kuluista katetaan osallistumismaksulla. Leiriläisillä on oma osuutensa leirin kulujen kattamisessa. Leirillä on ydinryhmänä seurakunnan työntekijät ja romanit. Mukana voi olla kunnan, järjestöjen tai projektien työntekijöitä.

4. Leiripaikan valinta ja yhteistyö leirikeskuksen kanssa

Sopiiko oman seurakunnan leirikeskus vai onko muita paikkoja? Suunnittelutyöryhmän kannattaa käydä paikan päällä. Ryhmän romanit voivat auttaa myös huonejaossa. Seurakunnan vastuuhenkilö sopii turvallisuuskäsitteistä ja käytännön järjestelyistä leirikeskuksen kanssa. Hän voi myös selvittää, voivatko leiriläiset avustaa keittiössä tai muissa leirikeskuksen käytännön toiminnoissa. Vastuuhenkilö on leirin turvallisuusvastaava viran puolesta. Hän huolehtii myös, että vakuutukset ovat voimassa.

5. Ohjelman luominen työryhmässä

6. Yhteistyökumppaneiden hakeminen leirille tarpeen mukaan

7. Tiedottaminen leiristä

Missä ja miten leiristä ilmoitetaan?

8. Leirille ilmoittautuminen

Leirin ilmoittautumisten vastaanottaminen on hyvä antaa paikallisen romanin tehtäväksi. Ilmoittautumisten vastaanottaja huolehtii, että kaikki mahtuvat majoitustiloihin. Ilmoittautuneille on hyvä lähettää leirikirje saapumisohjeineen.

9. Palautepalaveri leirin jälkeen

On luonnollista, että seurakunnan romanityön vastuuhenkilö toimii leirin suunnittelutyöryhmän kokoonkutsujana. Hänellä on viran puolesta päävastuu leirin johtamisesta ja turvallisuudesta. Leirin suunnittelu tapahtuu usein ryhmässä, jossa on 3–6 jäsentä. Työryhmään on tärkeä kuulua myös romaneja, mieluiten sekä miehiä että naisia. Suunnittelussa kannattaa kuunnella eri osapuolten toiveita ja odotuksia laajemminkin. Samalla pohditaan, keitä seurakunnan ja muiden yhteistyötahojen työntekijöitä olisi mahdollista saada mukaan. Vastuun jakaminen saa aikaan sitoutumista. Leiriä suunniteltaessa kartoitetaan leiriläisten tarpeet ja määritellään tavoitteet. Suunnitteluryhmä pohtii, keitä varten leiri järjestetään, missä ja millä varoin. Yhteinen leirin suunnittelu romanien kanssa saa aikaan usein muitakin yhteistyömahdollisuuksia romanien ja seurakunnan välillä.

Suunnittelupalavereissa sovitaan tiedotus leiristä, leirin teema, leirille ilmoittautumiset, leirimaksujen perintä ja leiriohjelman vastuuhenkilöt. Palavereissa suunnitellaan myös leirin ohjelma. Sen on hyvä liittyä alueen romanien elämään. Tämän oppaan ilmestyessä romanien ajankohtaisia haasteita ovat muun muassa romanikielen asema sekä yhteiskunnallinen muutos, joka heijastuu myös romaneihin. Perheisiin liittyen voidaan keskustella esimerkiksi perhesuunnittelusta, perheiden kriiseistä ja avioerosta. Tällöin on otettava huomioon romanien häveliäisyysnormit ja perhekulttuuriin liittyvät tavat. Näistä asioista saa parhaiten selvyyttä keskustelemalla romanien kanssa. Ajankohtaisia haasteita ja kysymyksiä voidaan käsitellä esimerkiksi esitelmien, tietoiskujen tai keskusteluiden kautta.

Suunnitteluryhmän romanijäsenet osaavat kertoa, mikä on soveliasta eri ikäryhmille sekä mitä nuoret ja vanhukset voivat tehdä ja mistä keskustella yhdessä. Suunnitteluryhmässä on hyvä keskustella myös tarjottavasta ruuasta. Myös leirin musiikkielämästä on syytä sopia yhdessä. Joillain leireillä on ollut musiikkivastaava, joka on tuonut paikalle tarvittavat sanat ja nuotit, äänentoistolaitteet, soittimet ja vaikka karaokelaitteet.

Osallistujien vastuunotto on leirien onnistumisen kannalta tärkeää. Romaniyhteisölle kannattaa antaa vastuutehtäviä jo suunnitteluvaiheessa ja itse leirillä. Leirin toteutukseen osallistuvat romanit voivat ohjata

saapumista ja majoitusta, saunomista ja muita käytännön asioita. Romaniyhteisöstä voi pyytää myös musiikista vastaavat ihmiset. Vastuu leirin hengellisestä ohjelmasta, esimerkiksi leirin rukouselämästä ja raamatuntutkiskeluista, voidaan niin ikään antaa romaniyhteisön jäsenille. Romanien keskuudesta löytyy apua myös leirin valvontaan. Tämä ei tarkoita sitä, että leiristä vastaava seurakunnan työntekijä luopuisi johto- ja turvallisuusvastuustaan. On tärkeää, että leiriltä löytyy yksi ihminen, joka mielletään leirin johtajaksi.

Leiripaikan valinta ja yhteistyö leirikeskuksen kanssa

Tilojen on hyvä olla romanikulttuurille sopivat. Leiripaikka kannattaa valita yhdessä suunnitteluryhmässä olevien romanien kanssa vaikka niin, että yksi suunnittelupalaveri pidetään leirikeskuksessa. Näin nähdään, onko se tiloiltaan ja järjestelyjen puolesta sopiva ja millaista ohjelmaa siellä on mahdollisuus järjestää. Helpommin majoitus on järjestettävissä yksitasoisessa leirikeskuksessa. Muunlaisissakin leirikeskuksissa on mahdollista pitää leirejä, mutta silloin paikan päällä tehtyjä etukäteisvalmisteluja tarvitaan enemmän. Perheleireillä majoittaudutaan joko perhekunnittain tai niin, että nuoret ovat omissa huoneissaan. Pienet lapset majoittuvat vanhempiensa kanssa. Romanit hoitavat majoittautumiset ja huoneen jakamiset usein itse. Majoitusjärjestelyistä on hyvä sopia paikan päällä yhdessä romanien kanssa.

Käytännön järjestelyistä on sovittava leirikeskuksen kanssa etukäteen. Tällöin selvitetään, kuinka monta ihmistä leirikeskuksessa voi majoittautua. Leirille otetaan ilmoittautumisia enintään se määrä, joka leirikeskuksen voidaan majoittaa turvallisuussäädösten perusteella. Joillakin leireillä vanhuksia ovat yöpyneet asuntovaunuissa, sillä he eivät mahtuneet leirikeskuksen tai voineet majoittua siellä, koska leirikeskus oli kaksikerroksinen. (Romanikulttuurissa vältetään sellaista tilannetta, jossa nuoremmat joutuvat olemaan vanhojen ihmisten yläpuolella.) Tällöin leirikeskuksen kanssa on sovittu, mihin asuntovaunut voi pysäköidä. Joillakin leireillä osa leiriläisistä on yöpynyt kotona tai alueen romaniperheiden luona. Luontevimmat asumisjärjestelyt selviävät suunnittelutyöryhmän palaverissa. Tällöin voidaan arvioida, ovatko asuntovaunut tai kotona nukkuminen

tarpeen. On tärkeä todeta ajoissa myös se, kuinka paljon osallistujia leirille on mahdollista ottaa. Jos kaikki halukkaat eivät mahdu leirille, asia on tiedostettava ja siitä on tiedotettava selkeästi eteenpäin. Majoituksen lisäksi leirikeskuksen kanssa voi sopia, mitä apua leiriläiset voisivat antaa esimerkiksi keittiössä. Saunomiseen on hyvä varata reilusti aikaa.

Leiristä ilmoittaminen ja leirille ilmoittautuminen

Suunnittelupaleverissa sovitaan, kuka ottaa ilmoittautumiset vastaan. Usein sen voi tehdä paikallisen romaniyhdistyksen jäsen tiiviissä yhteistyössä leiristä vastaavan työntekijän kanssa. Romaniyhdistyksen jäsenet osaavat arvioida, ketkä haluavat ja voivat leirille tulla. Leiristä vastaavan työntekijän on huolehdittava, että leirille ilmoittauduttaessa kaikkia kohdellaan tasapuolisesti. Leirin järjestäjät eivät esimerkiksi saa suosia tiettyjä sukua tai henkilöitä. Joillakin leireillä on käynyt niin, että kaikkia paikkakunnan romaneja ei ole kutsuttu tai heidän ilmoittautumistaan ei ole otettu vastaan. Vaikka tasapuolisuutta pyritään noudattamaan, voi käydä niin, että jotkut ihmiset, perheet tai suvut jättävät tulematta leirille. Sellaisissa tilanteissa on tärkeää yhdessä romanivastuuhenkilöiden kanssa arvioida tilannetta ja pyrkiä eri tavoin varmistamaan se, että ketään ei kohdella syrjivästi.

Seurakunnat ilmoittavat leiristä yleensä kirkollisissa ilmoituksissa. Joiltakin romaneilta saattaa seurakuntalehden ilmoitus jäädä näkemättä. Tämän vuoksi henkilökohtainen kutsu leirille on tärkeää. Kutsun leirille voi viedä vaikka kotikäynnillä. On paikkakuntia, joissa suunnittelutyöryhmän jäsenet käyvät kutsumassa leiriläiset henkilökohtaisesti. He sopivat, kuka vie kutsut millekin alueelle.

Leirille ilmoittautumisessa romaniyhdyshenkilön ja leirin johtajana toimivan työntekijän yhteistyöllä varmistetaan tieto siitä, kuinka paljon ja keitä leirille on tulossa. Useiden sukujen edustajat osaavat jo leiristä kuullessaan luvata, että heistä tulee ainakin muutama. Leirikutsussa kannattaa ilmoittaa, että leirille tulee ilmoittautua tiettyyn päivään mennessä. Sovitusta osallistujamäärästä on tärkeä pitää kiinni.

Leirille ilmoittautuneille lähetetään leirikirje. Siinä on hyvä mainita, että leirille on pitänyt ilmoittautua etukäteen tiettyyn päivään mennessä.

Lisäksi on hyvä kertoa, että ilmoittautuminen on sitova ja mahdollisesta esteestä on ilmoitettava etukäteen. Kirjeessä muistutetaan tarvittavista varusteista ja myös lääkityksestä. Leirikirjeessä on syytä olla saapumisohteet ja tarkka osoite, jotta paikalle pääsee myös navigaattorin avulla. Leirin järjestäjien on hyvä varmistaa, että saapumisohteet ovat ymmärrettäviä myös niille, joille kirjallinen ohje on hankala.

Leirin kesto

Leirin kestossa on paikkakuntakohtaisia eroja. Kokemus on osoittanut, että leirin sopiva kesto on yhden tai kahden yön mittainen. Joissain seurakunnissa on järjestetty pidempiäkin leirejä. Yleensä leiri kestää vähintään yhden yön, jolloin leiriläiset voivat osallistua iltaohjelmaan ja -keskusteluihin. Näin leirimaksu pysyy myös edullisena. Joissain seurakunnissa järjestetään päivätapahtumia, jolloin ei yövytä. Silloin ei ole kyse tässä oppaassa tarkoitetusta leiristä, mutta myös päivätapahtumiin voi soveltaa tämän oppaan neuvoja.

Leirin ulkopuoliset vieraat

Toisinaan romanileireille on saapunut ulkopuolisia vieraita. Joissakin tapauksissa vierailu on voinut olla järjestäjille hankalakin yllätys, mutta parhaimmillaan se voi olla myös suunniteltua ja tavoiteltavaa. Ennen leiriä rakennettu yhteysverkosto auttaa saamaan paremmin selville, kuinka paljon leirille on tulossa ihmisiä vierailemaan leiriläisten tuttavina ja sukulaisina. Leirille on näitä ulkopuolisia vieraita ajatellen mahdollista järjestää avoin iltatilaisuus tai vaikka leirikirkko. Leirikeskuksen kanssa on hyvä sopia, voidaanko ulkopuolisille vieraille tarjota ruokaa tai kahvit. Mikäli ulkopuolisten tulon ei ole varauduttu etukäteen, tarjoilun järjestäminen voi olla mahdotonta ja muukin leirin sujuminen voi vaikeutua. Yleensä leirille osallistuvat romanit tuntevat mahdolliset ulkopuoliset vieraat ja osaavat siten antaa tarvittavaa ennakkotietoa.

Leirin kustannukset ja leirimaksu

Suunnittelukokouksissa arvioidaan, mitä leirin järjestäminen maksaa ja miten kustannukset jaetaan. Seurakunta voi osoittaa esimerkiksi kolehdin seurakunnan romanityölle. Eri romanijärjestöt ja projektit voivat myös mahdollisesti ohjata varoja leireille, mikäli he ovat mukana järjestämässä leiriä. Leireistä on tapana kerätä osallistumismaksu. Joidenkin seurakuntien päivätahtumat ovat maksuttomia. Jos leirille osallistuu koko perhe, kannattaa ottaa huomioon perheen koko ja sosiaalinen tilanne. Leirimaksusta ei saa tulla estettä leirille osallistumiseen. Esimerkiksi Mikkelisä leirin järjestäjät ovat voineet hakea kohdeavustusta kaupungilta, mikä on alentanut leirimaksua. Leiriä varten voi kerätä varoja myös konsertin tai muun varainhankinnan kautta. Varainhankintavastuuta voi myös jakaa, mikäli leiriä on mukana järjestämässä seurakunnan lisäksi joku muu taho.

Leiriläisille on hyvä kertoa ajoissa, kuinka suuri leirimaksu on ja milloin maksu peritään. Hyvä tilaisuus vastaanottaa maksut on ilmoittautumisen yhteydessä tai viimeistään leirille saapumisen yhteydessä. Romani-leireillä, aivan kuin muillakin seurakunnan järjestämillä leireillä, on tärkeää mahdollisuus pyytää alennusta tai vapautusta leirimaksuista. Maksuvaikeuksista on hyvä saada tietoa etukäteen. Seurakunnan diakoniamäärärahoista voi olla mahdollista saada avustusta leirimaksuun. Jos leirille tuleva perhe on oikeutettu toimeentulotukeen, he voivat tiedustella avustusta leirin omavastuuosuuteen kunnan sosiaalitoimesta.

Saapuminen leirille

Leiriä suunniteltaessa on sovittu miten leirille saavutaan. Useimmiten romanileirille tullaan omilla autoilla, eikä yhteiskuljetuksia yleensä tarvitse järjestää. Leirin järjestäjien on hyvä kuitenkin varmistaa, että kaikilla ilmoittautuneilla on kyyti. Leirin järjestelyissä kannattaa varautua siihen, että ihmiset tulevat leirille eri aikoihin. Leirille saapumiseen kannattaa siksi varata riittävästi aikaa. Varsinainen leirin aloittaminen tapahtuu silti yhdessä tiettyyn aikaan. Leiripaikalle saavuttaessa ilmoitaudutaan, maksetaan leirimaksu ja majoitutaan. Yleensä majoituksen ohjaamisesta tai leirimaksun perimisestä kannattaa vastuu antaa leirin toteuttajiin kuuluvalla romaniyhdyshenkilölle. Huonejärjestys ja henkilöluettelo tulee ilmoittaa kirjallisesti leirikeskukselle turvallisuussäädösten perusteella.

Leirin aloittaminen

Leiri alkaa saapumisvaiheen jälkeen avaustilaisuudella. Silloin on paikallaan nostaa lippu ja kertoa leirin ohjelmasta, säännöistä ja muihin leiriin liittyvistä asioista. Alussa osallistujille kerrotaan myös leirin turvallisuusohjeet. Samalla kerrotaan leirikeskuksesta ja -alueesta. Osallistujille on hyvä muistuttaa myös vastuun jakamisesta. Esimerkiksi kun lapset ovat heille erikseen järjestetyissä ohjelmatuokioissa, lastenohjaajat vastaavat heistä. Muulloin he ovat omien vanhempiensa vastuulla. Leirin osallistujat yleensä tuntevat toisensa, joten erillistä tutustumishetkeä ei tarvita. Avaustilaisuus on hyvä päättää leirin siunaamiseen.

Leirin ohjelman rakenne

Leirin ohjelma kannattaa rakentaa ryhdikkääksi. Ilmapiirin on kuitenkin hyvä olla avoin, välitön ja rento. Ohjelmanumeroiden väliin kannattaa varata riittävästi vapaata aikaa seurustelua varten. Näin myös leiriläisten sosiaaliset suhteet voivat syventyä. Kevyellä ja vakavammalla ohjelmalla on molemmilla paikkansa. Suunniteltaessa on hyvä kiinnittää huomiota siihen, millaiset aiheet ovat kiinnostavia, mitkä sopivat yleiseen keskusteluun ja millaisista on hyvä puhua pienemmällä porukalla. Turvallisessa ilmapiirissä on helppo esittää ajatuksiaan. Vuorovaikutuksellinen ohjelma luo turvallisuutta ja yhteyttä. Yleensä aika asettaa rajansa; usein keskustelu jatkuisi pidempäänkin. Keskustelujen ohella leirillä kannattaa olla toiminnallista ohjelmaa ja yhdessä tekemistä.

Perheille suunnatulla leirillä ohjelmaa voi myös hajauttaa eri ikäisille. Äitien ja isien ohjelmien aikana lapset voivat olla muualla hoidossa. Nuorten ohjelmassa voi käsitellä heidän elämänvaiheeseensa liittyviä kysymyksiä. Eri ikäryhmille järjestetty erillinen ohjelma on tärkeää, sillä romanikulttuuriin liittyvät perinteet ja erityisesti häveliäisyysäännöt rajoittavat, mistä asioista nuoremmat voivat puhua vanhempien romanien läsnäollessa. Hajautetussa ohjelmassa voi olla mahdollisuus keskustella asioista, joista kotona ei ehkä voi puhua ja jotka ovat eri-ikäisille osallistujille keskeisiä. Nuorten ohjelmaa toteuttamassa voi olla seurakunnan nuorisotyönohjaaja ja rippikouluisia.

Lapset on tärkeä ottaa huomioon leiriä suunniteltaessa. Heille voi järjestää ohjelmaa, johon he osallistuvat yhdessä vanhempiensa kanssa. Tällaista ohjelmaa on esimerkiksi luontopolku tai leiriolympialaiset. Kun vanhemmille on järjestetty omaa ohjelmaa, myös lapsille on suositeltavaa järjestää omaa ohjelmaa tai lastenhoitoa, josta seurakunnan lastenohjaajat, kerhonohjaajat tai pyhäkoulunopettajat voivat vastata.

Saunomisjärjestelyt

Saunomisjärjestelyissä on hyvä huomioida sukupuolten ja sukupolvien näkökohdat. Saunominen vie tällöin paljon aikaa. Romanit tietävät yleensä itse, missä järjestyksessä on hyvä saunoa. Leireillä saunotaan

ikäjärjestyksessä, joskus perheittäin. Vanhimmat saunovat ensin. Vanhukset saattavat joskus tarvita apua saunottamisessa, ja heillä voi olla omaishoitaja mukana. Seurakunnan työntekijä voi myös auttaa vanhempia ihmisiä saunomisessa, jos hän on aiemmin tutustunut ihmisiin ja auttaminen on siten luontevaa. Saunomisen aikana voidaan järjestää osalle leiriläistä omaa ohjelmaa tai vapaata seurustelua.

Hengellisyys leirillä

Romanileiri on kokonaisuudessaan hengellistä työtä. Leiri tarjoaa mahdollisuuden arjen hengellisyyteen. Leirejä suunniteltaessa on hyvä arvioida, millaista hengellistä ohjelmaa odotetaan. Hengellisyys voi toteutua ainakin rukoilemalla ja laulamalla. Ne koetaan tärkeäksi, ja niille odotetaan olevan tilaa ohjelmassa. Hengellisyyden harjoittaminen leirillä voi olla myös evankeliointia, opetusta ja opetuskeskustelua. Hengellisen ohjauksen osalta pidetään yleensä tärkeänä, että opetus- ja julistustehtävässä olevalla koetaan olevan riittävästi hengellistä kypsyyttä ja auktoriteettia. Samalla toivotaan tilaa osallistujien kokemuksille ja ajatuksille. Hengellisen auktoriteetin ei pidä siten ilmetä autoritatiivisuutena, vaan ohjaaminen edellyttää vuorovaikutusta osallistujien kanssa.

Suunnitteluvaiheessa on hyvä keskustella, minkälainen hengellisyys leiriläisiä puhuttelee heidän oma taustansa ja hengellinen suuntautumisensa huomioiden. Lähtökohtana on hyvä tiedostaa, että monet romanit käyvät mielellään vapaiden suuntien tilaisuuksissa. On paikallaan rikastuttaa luterilaista hengellisyyden harjoittamista vapaiden suuntien hengellisyyden harjoittamisen piirteillä, ryhtymättä kuitenkaan teeskentelemään muuta kuin on. Ehkä merkittävin vapaiden suuntien korostus, jolla romanityössä on yleensä merkitystä, on vapaan rukouksen ja ylistyksen käyttäminen. Tästä jäljempänä hieman lisää. Leiriltä saadaan parhaassa tapauksessa tukea omaan uskoon ja kristillisyyteen. Leirin vetäjän on suunnitteluvaiheessa hyvä asettua osallistujan asemaan ja sen kautta arvioida osallistujien odotuksia. Eri hengellisistä perinteistä huolimatta opillisista kysymyksistä ei ole tarpeen väitellä. Sen sijaan leirillä voi opetella suvaitsevuuutta eri perinteitä ja näkemyksiä kohtaan sekä keskustelemaan rakentavasti uskonnollisista

ja eettisistä kysymyksistä. Romanityö kuuluu niihin kirkollisen työn alueisiin, joilla vahvaa kristittyjen yhteyttä ja arjen ekumeniaa on mahdollista kokea ja oppia.

Uskonnollisista kysymyksistä syntyy romanien kanssa yleensä helpposti keskustelua. Leirillä voi olla vaikkapa omakohtaisia puheenvuoroja siitä, mitä usko arjessa merkitsee. Romanien uskonnollisuus on usein kokemuksellisesti painottunutta ja vahvasti tunnepitoista. Leirillä voi siksi pohtia ohjatun keskustelun avulla, mitä Raamatun sanoma ja kristillisuus tarkoittavat arjessa, suhteessa itseen, toisiin, omaan tulevaisuuteen ja oman yhteisön tukemiseen ja kehittämiseen. Armoa arjessa eli armollisuutta on hyvä tuoda esiin leirin keskusteluissa. Monille romaneille uskonvalintoja painottava ratkaisukristillisuus on tärkeää. Siihen voi toisinaan liittyä jyrkkiäkin piirteitä, ja siksi leireillä ja muuallakin on tärkeää pyrkiä ymmärtämään armoa kaikessa elämässä. Aihetta voi käsitellä esimerkiksi raamattutunnilla. Esimerkiksi tupakanpolto tai alkoholin käyttäminen ei kristinuskossa tarkoita välttämättä, että ei olisi enää uskovainen ja oikeutettu armon yhteyteen, mutta osa ihmisistä voi niin sen kokea. Armollisuuteen liittyvää arvostavaa ja sovittelevaa vuorovaikutusta voidaan myös käsitellä ja kehittää leirillä. Yhteistyökumppania voi tähän hakea seurakunnan sielunhoitotyötä tekeviltä, esimerkiksi perheneuvonnan parista. Vuorovaikutukseen liittyviä asioita käsitellään romanityön alueella muun muassa TuRom-koulutuksessa, joka tarjoaa esimerkin tällä alueella työskentelystä romanien kanssa:

“Armollisuus on tärkeä teema leirin hengellisessä elämässä. Armollisuudessa on keskeistä nähdä Jumala rakastavana isänä. Jos ihmisellä on ankara jumalakuva, hän on usein ankara itseään kohtaan tai suorituskeskeinen. Tärkeä keskusteluteema on myös käytännön teologia, jolloin näkee, että hengellisyys on mukana arkielämässä. Silloin ihminen arvostaa koulutusta ja pohtii, miten hän hoitaa itseään ja rakentaa tulevaisuuttaan. Näin huomataan myös, että hengellisyys ei ole vain kirkon ja seurakunnan sisällä vaan arkielämässä.”

Kyösti Florin, TuRom-kouluttaja, Jyväskylä

Hengellisyys kulkee läpi leirin punaisena lankana. Leiri alkaa siunauksella ja päättyy siunaukseen. Leirillä on hyvä käyttää mahdollisuuksien mukaan myös romanikielistä hengellistä materiaalia, kuten raamatuntekstejä, virsiä ja katekismusta.

Rukous leirillä

Suunnittelupalavereissa on hyvä puhua erikseen rukouksesta. Toisille rukous on käsien ristimistä ja hiljentymistä. Toisille taas seisomista kädet avatuna ja ääneen rukoilua sekä ylistystä. Rukouksen muotona olennaista hiljaista rukousta ei tässä yhteydessä yleensä niinkään odoteta, vaan enemmänkin sanallista vapaata rukousta ja esirukousta sekä ylistystä. Esirukouksen toimittaminen vapaasti ilman valmista rukoustekstiä on merkittävää osallistujien oman elämäntilanteen ja omien tarpeiden huomioimiseksi. Tärkeää siinä on kuulla, mitä rukousaiheita osallistujilla on. Esirukous voi olla joissakin osallistujien huolissa ainoa tapa ilmaista jokin vaikealta tuntuva asia. Tässä merkityksessä esirukous on sielunhoidon yksi muoto. Romanit saattavat ottaa myös leirin järjestäjän asiat esirukoukseen. Esirukousaiheita voi pyytää ja niitä on hyvä malttaa odottaa, sillä aiheita yleensä tulee, jos tilanne koetaan riittävän turvalliseksi. Esirukouksen alussa voidaan sopia, kuka aloittaa ja kuka lopettaa. Esirukouksen johtaja voi kysyä: "Mitä aiheita sinulla on?". Esirukoilija voi sitten lausua ääneen osallistujien mainitsemia rukousaiheita ja rukoilla niiden puolesta. Tai hän voi aloittaa tilanteen ja kutsua osallistujia rukoilemaan omin sanoin ja lopuksi päättää rukouksen. Rukouksessa ja ylistyksessä ei tarvitse toimia itselle vieraalla tavalla, vaan sekä osallistujien että ohjaajan on tärkeää saada olla tässäkin oma itsensä. Luterilaiseen, kuten kaikkeen kristilliseen perinteeseen, esirukous ja ylistys kuuluvat olennaisesti. Vapaan rukouksen yhteydessä voi hyvin käyttää myös kirkon valmiita rukouksia.

Jumalanpalvelus ja ehtoollinen

Joillakin leireillä on pidetty leirijumalanpalvelus. Joskus on menty lähellä pidettyyn seurakunnan jumalanpalvelukseen. Tällöin on kuitenkin huomattu,

että osallistujat ovat usein lähteneetkin leirin päätteeksi kirkon sijasta kotiin. Jos leirin yhteydessä pidetään jumalanpalvelus, voi yhteistyöhön kutsua sen uskonnollisen yhteisön edustajia, jossa osallistujien hengellinen koti on. Helluntaiseurakunnan tai muiden vapaiden suuntien yhteisöjen edustajat tulevat todennäköisesti mielellään leirille toimittamaan jumalanpalvelusta yhdessä. Opillisesti kaikkien kirkkokuntien välillä ei ole ehtollisyhteyttä. Tämäkin kannattaa huomioida jumalanpalveluksen valmistelussa.

Musiikki

Musiikki on romaneille tärkeää. Soittamiseen ja laulamiseen on hyvä järjestää paljon aikaa. Virret ja hengelliset laulut ovat romaneille rakkaita. Virsien lisäksi ja usein ensisijaisestikin hengelliset laulut ovat tuttuja ja tärkeitä, minkä vuoksi on hyvä varautua käyttämään molempia. Romanit tuovat usein paikalle omat soittimensa. Yleensä leirin johtajan ja vastuuhenkilöiden ei tarvitsekaan huolehtia itse musiikista. On silti hyvä etukäteen varmistaa ja sopia, että joku henkilö on varautunut tarvittaessa ottamaan vastuun musiikista. Seurakunnan leireihin kuuluva ruokavirren laulaminen on aina paikallaan.

Leirin lopettaminen

On hyvä, että leiri päättyy yhteisesti, kuten alkoikin. Tässä on eri tapoja. Monesti leiri päättyy päätöskahveihin. Äänekoskella pidetään leirikäräjät, jotka huipentuvat kahveihin. Raumalla on puolestaan loppujuhla. Siinä on musiikkia ja puheenvuoroja. Lapsilla on oma ohjelmanumeronsa, jota he ovat valmistelleet etukäteen. Leiriläiset on hyvä lopuksi siunata kotimat-kalle. Lopetukseen sopii myös yhteinen rukous. Lopussa on paikallaan pyrkiä liittämään leiriläiset muuhun seurakunnan toimintaan ja yhteyteen.

Leirin jälkeen suunnittelutyöryhmän jäsenten on hyvä tavata vielä ker-ran arvioimaan leirin toteutusta. Palautetapaamisessa on keskeistä miet-tä, mitä meille leirillä olleena yhteisönä tapahtui, mikä oli toimivaa ja mikä ei sekä millaisia näkökohtia jatkoa ajatellen herää. Leiritoiminta

olisi muutenkin hyvä nivoa seurakunnan muuhun toimintaan. Romani-
en kanssa voi leirin innoittamana ja sen avaaman yhteyden turvin viet-
tää esimerkiksi joulujuhlan tai romaneja voi kutsua muuhun seurakun-
nan toimintaan.

YHTEISTYÖTAHOJA JA LISÄTIETOJA

Romanikielisiä aineistoja

Romanikielelle on käännetty Markuksen, Luukkaan ja Johanneksen evankeliumit. Myös keskeiset jumalanpalvelustekstit ja muutama virsi on käännetty romanikielelle. Keväällä 2010 Kirkkohallitus julkaisee romanikielisen uuden katekismuksen.

Kirkon romanityö

Suomen evankelis-luterilainen kirkko järjestää jonkin verran koulutusta romanityöhön. Romanit ja kirkko -neuvottelukunta järjestää kahden vuoden välein valtakunnalliset Romanit ja kirkko -neuvottelupäivät yhdessä hiippakunnan ja paikallisseurakunnan kanssa. Osana diakoniakoulutusta on monikulttuurisuuskoulutusta, joka voi olla esimerkiksi romanityöhön tutustumista.

Romanit ja kirkko -neuvottelukunta: www.evl.fi/kkh/to/kdy
MOD – moninaisuus ja dialogi -koulutus: www.mod.evl.fi

Romanitoimijoita

Romaniasiaain neuvottelukunta, RONK: www.stm.fi/stm/neuvottelukunnat/ronk/etusivu

Elämä ja Valo ry: www.elamajavalo.fi

Kromana – Kristillinen romaninaisten yhdistys: www.juuliakromana.fi

Romano Missio: www.romanomissio.fi

Suomen Romanifoorumi, Fintiko Romano Forum, FRF: www.romanifoorumi.fi

Lisätiedon lähteitä

Florin, Kyösti (2007): *TuRom – onnistunut kaksisuuntainen integraatio*. Opaskirja. Jyväskylän kaupunki. Julkaisu luettavissa Jyväskylän kaupungin sivuilla osoitteessa www.jyvaskyla.fi/sote/hallinto/romanit_tyoelamaan

Junkala, Pekka & Tawah, Sanna (2009): *Enemmän samanlaisia kuin erilaisia. Romanilasten ja -nuorten hyvinvointi ja heidän oikeuksiensa toteutuminen Suomessa*. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2009: 2. Julkaisu luettavissa internetissä osoitteessa www.lapsiasia.fi.

Romanit ja kirkko. Opas seurakuntien työntekijöille ja luottamushenkilöille. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2005: 2. Helsinki: Kirkkohallitus.

Seurakunnan retki- ja leiritoiminnan turvallisuusohjeet 2006. Suomen ev.lut. kirkon keskushallinto. Sarja C2006: 5. Julkaisu luettavissa internetissä osoitteessa www.evl.fi/kkh/to/kkn/turvallisuusohjeet06.pdf

Suomen romanit – Finitiko romaseele. Sosiaali- ja terveysministeriön esitteitä 2004:2.

ESIMERKKEJÄ ROMANILEIRIEN OHJELMASTA

Romanileiri 15.–17.8.2003

Perjantai	
17.00	Saapuminen ja huoneisiin asettuminen
18.00	Päivällinen
19.00	Kokoontuminen ja info
	Iltanuotio
	Makkaran paisto ja muuta iltapalaa
	Yhteislauluja
	Sauna
23.00	Hiljaisuus

Lauantai	
8.30	Aamupala
9.00	Aamunavaus
9.30	Kankaanpainantaa lapsille ja muillekin
	Suomen Vapaan romanilähetyksen vierailija kertoo toiminnasta
	Keskustelua ja kysymyksiä
11.00	Ohjaajien palaveri
12.00	Lounas
	Vapaata

14.00	Kankaanpainanta jatkuu
	Nuorten oma iltapäivä, keskustelua arvoista
15.00	Kahvi
15.30	Leiriolympialaiset lapsille ja lapsenmielisille
	Sauna lämpiää
17.00	Päivällinen
	Saunominen jatkuu
19.00	Makkaran paistoa ja kahvittelua nuotion loisteessa
	Karaokeilta
21.00	Lipun lasku
23.00	Hiljaisuus

Sunnuntai

8.30	Aamupala
9.00	Lipun nosto
10.00	Jumalanpalvelus
12.00	Lounas ja kahvi
	Palaute leiristä
	Huoneiden kuntoon laitto ja pakkaus
	Lipun lasku

Perheleiri 5.–8.6.1997

Torstai	
16.00	Leirin avaus
17.00	Ruokailu
18.00	Yhteistä aikaa, tutustumista
19.00	Saunominen
20.00	Iltapala
	Iltahetki

Perjantai	
8.00	Aamupala
9.00	Aamuhetki
10.00	Luento aikuisille: Sisäinen parantuminen
	Lapsille: kielikoulu
11.30	Ruokailu
12.00	Luento ja kielikoulu jatkuvat
14.00	Päiväkahvi
14.30	Aikuisille: keskustelua
	Lapsille: ohjattua virkistystoimintaa
17.00	Ruokailu
18.00	Saunominen
	Pelejä ja leikkejä
20.00	Iltapala
	Iltahetki

Lauantai

8.00	Aamupala
9.00	Aamuhetki
10.00	Aikuisille: luentoja
	Lapsille: kielikoulu
11.30	Ruokailu
12.30	Luennot ja kielikoulu jatkuvat
14.00	Päiväkahvi
14.30	Koko perheen luontopolku
17.00	Ruokailu
18.00	Nuotioilta
20.00	Iltapala
	Iltahetki

Sunnuntai

8.00	Aamupala
9.00	Aamuhetki
10.00	Leiripalaute
11.30	Ruokailu
12.30	Siivoustalkoot
14.00	Lähtökahvit

Perheleiri 16.–17.6.2008

Maanantai	
10.00	Majoittuminen
10.30	Tervetuloilaisuus ja leiri-info
11.30	Lounas
12.30	Luontopolku
14.00	Kahvi
15.00	Raamattutuokio naisille
16.30	Päivällinen
17.30	Musiikkituokio
19.30	Raamattutunti
20.30	Iltapala, saunat lämpiävät
21.30	Iltahartaus ja iltaohjelmaa
23.00	Hyvää yötä

Tiistai	
8.30	Aamupala
9.30	Raamattutunti
11.30	Lounas
12.30	Katsaus romanien työllisyystilanteeseen
13.00	Päätöstilaisuus
14.00	Lähtökahvit

Perheleiri 23.–24.8.2008
“Yhteys lähimmäiseen”

Lauantai	
11.00	Leirin aloitus
	Lipun nosto
	Tervetuliaiskahvit
11.45	Luontopolku
13.00	Ruokailu
14.00	Keskustelua teemasta “yhteys lähimmäiseen”
16.30	Olympialaiset
17.30	Ruokailu
	Olympialaiset jatkuvat
	Saunominen
19.30	Leirinuotio
23.00	Leirillä hiljaisuus, lapset nukkuvat, hiljaista keskustelua

Sunnuntai	
7.30–9.00	Aamupala
9.15	Lipun nosto ja aamuhartaus
10.00	Keskustelua ajankohtaisista asioista
11.00	Ulkoilua
12.00	Ruokailu
13.30	Päätösjuhla
14.30	Lähtökahvit
	Lipun lasku

Nuorten leiri 28.–30.4.2006

Perjantai	
15.00	Saapuminen leirille, majoittautuminen
17.00	Päivällinen
18.00	Avajaiset
	Leirin säännöt
	Puheenvuorot
	Ryhmätyö lasten Raamatusta
19.30	Iltapala
21.00–21.30	Keskustelua / tietopaketti: Mitä kirkolla on tarjota romaninuorelle?
22.00	Iltakirkko, laulua ja rukousta
23.30	Huoneisiin

Lauantai	
8.00	Herätys
9.00	Aamupala
10.00	Keskusteluraamattutunti: Mikä uskossa on niin vaikeaa, että käännät selkäsi Jumalalle?
11.30	Lounas
12.30	Keskusteluraamattutunti: Nuoret ja seurustelu
13.30	Paneelikeskustelu: Nuoret ja seurustelu
14.30	Päiväkahvi
15.00	Yhteistä leikkiä
16.00	Keskustelua
17.00	Ruokailu
18.00–22.00	Sauna ja karaoke
19.30	Iltapala
20.30	Sisäleikit: Bumtsi bum ja tietokilpailu
22.00	Iltakirkko

Naisten leiri 17.–19.5.1991

Perjantai

18.00	Iltapala
19.00	Illanvietto

Lauantai

9.00	Aamupala
9.30	Naisen voimavarat arjen keskellä
12.00	Lounas
13.00	Ajatuksia Pyhästä Hengestä ja eheytymisestä
14.30	Kahvi
15.00	Nainen Jumalan suunnitelmassa
17.00	Illallinen
18.00	Iltaohjelma: 1 Kor. 14:26
20.00	Iltapala

Sunnuntai

9.00	Aamiainen
9.30	”Kantakaa toistenne kuormia, niin te täytätte Kristuksen lain”
12.00	Päivällinen
13.00	Mirjam ja Maria: Naisen tie itkusta iloon
	Päätöskahvi

Naisten leiri 3.–4.5.2008

Lauantai	
10.00	Tervetuloa, majoittuminen
11.00	Lounas
12.30	Luento: terveelliset elämäntavat
13.30	Päiväkahvit
14.30	Luento: henkinen hyvinvointi
16.00	Raamattutuokio ja esirukousta
16.45	Päivällinen
18.00	Sauna
20.00	Iltapala
21.00	Iltahartaus, iltaohjelmaa: raamattuvisa
	Hyvää yötä

Sunnuntai	
8.30	Aamupala ja aamuhartaus
9.30	Informaatiota naisille tarkoitetusta Juulia-projektista
11.00	Lounas
12.30	Päätöstilaisuus
13.30	Lähtökahvit
14.00	Kotiin lähtö

TURVALLISUUSASIAKIRJA

TURVALLISUUSASIAKIRJA (Malli sähköisestä asiakirjasta)

Turvallisuusvastaavan nimi ja yhteystiedot
Asiakirjan tekijät

1. Perustiedot leiristä/retkestä

Leirin nimi ja yhteystiedot

Aika

Osanottajamäärä (enimmäismäärä, ikäjakauma, erityispiirteet)

2. Leirin/retken toteutus

Osallistujat (enimmäismäärä leirillä ja eri ohjelmaosioissa sekä vapaaehtoisten määrä)

Henkilöstö (määrä ja tehtäväjako)

Mahdolliset erityistarpeet (ostopalvelut)

3. Kuvaus kuljetuksesta (seurakunnan vastuulla olevasta osuudesta)

4. Kuvaus pitopaikasta ja luonteesta

Yleiskuvaus (lähimaasto ja kiinteät rakenteet)

Ruokahuollon kuvaus (keskuskeittiö – oma henkilöstö – maastoruokailu – osallistujan itsensä tekemää)

Leiriturvallisuuden kuvaus

A. Kiinteistön poistumistiet, palovaroitussjärjestelmä, sammuttimet, suojautumismahdollisuudet ja kokoontumispaikat (kiinteistöjen pelastussuunnitelmat)

tai

B. Maasto-olosuhteista teltta-alue, vaellusmaasto

Kuvaus leirillä käytettävistä rakenteista, välineistä ja varusteista (uima- ja muu turvavälineistö, pysyvät ja tilapäiset rakenteet sekä koneet ja laitteet)

5. Kuvaus ohjelmasta

Yleiskuvaus

Erytisojelman (Turvallisuuden kannalta vaativampi ohjelmaosio sekä muut erityisjärjestelyä vaativat ohjelmat)

6. Kuvaus osallistujille tarkoitetusta ennakkotiedosta

Ennakkoinformaatio (leiriympäristö, olosuhteet ja vaatavuustaso)

Leiri/retkikirje (vaadittava ennako-osaaminen, taitotasoa sekä varusteet että leirin säännöt ja muut ohjeet)

7. Leirin/retken toimintaan liittyvien riskien arviointi

Vaarojen tunnistus (mahdolliset vaarat eri tilanteissa ja olosuhteissa)

Vaarojen todennäköisyys ja seuraus (vaara on: epätodennäköinen – mahdollinen – todennäköinen. Onnettomuuden seuraukset ovat vähäisiä – haitallisia – vakavia.)

Toimenpiteet vaarojen poistamiseksi ja riskien pienentämiseksi (suunnitellut toimenpiteet, toteutus ja ohjeistus)

8. Turvallisuusasiakirjan käsittely

Asiakirjan hyväksyminen

esimiehen allekirjoitus

Asiakirjaan perehtyminen

leirin turvallisuusvastaavan allekirjoitus

muun henkilökunnan allekirjoitukset

Turvallisuusasiakirjan tulee olla laajuutensa ja yksityiskohtaisuutensa puolesta tarkoituksen mukaisessa suhteessa ohjelman laajuuteen.

Lähde: *Seurakunnan retki- ja leiritoiminnan turvallisuusohjeet 2006.*

Suomen ev.lut. kirkon keskushallinto. Sarja C2006: 5.

www.evl.fi/kkh/to/kkn/turvallisuusohjeet06.pdf